

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH R. MICALLEF**

Seduta tad-29 ta' Mejju, 2008

Citazzjoni Numru. 429/1996/1

JOHN VELLA & SONS LIMITED

VS

Mark **MICALLEF** u b'degriet tal-24 ta' Settembru, 1996, issejñet fil-kawża Elizabeth mart Mark Micallef u b'degriet tat-12 ta' Ottubru, 2005, l-Avukat Vincent Galea u l-P.L. Veronica Rossignaud nħatru Kuraturi Deputati biex jidhru għall-imsejħa fil-kawża Elizabeth Micallef li telqet minn Malta

Il-Qorti:

Rat l-Att taç-Citazzjoni mressaq fit-8 ta' Frar, 1996, li bih u għar-raġunijiet hemm imfissra, l-kumpannija attriçi talbet li din il-Qorti tikkundanna lill-imħarrek iħallasha s-somma ta' Lm 2869.18¹ bħala parti minn somma akbar għall-prezz ta' xogħol ta' tħaffir u tneħħija ta' materjal u bini mill-ġdid ta' ħitan, għoti ta' konkos u titliġħ ta' serra, vaska u kamra

¹ Li jġibu € 6683.40 fi flus tal-lum

Kopja Informali ta' Sentenza

li hija għamlitlu fuq talba tiegħu f'post tiegħu fl-Imtaħleb. Talbet ukoll l-ispejjeż u l-imgħaxijiet legali;

Rat id-degriet tagħha (diversament presjeduta) tal-24 ta' Settembru, 1996², li bih u fuq talba tal-avukat tal-imħarrek, ordnat is-sejha fil-kawża ta' Elizabeth Micallef, mart l-istess imħarrek;

Rat in-Nota tal-Eċċezzjonijiet imressqa mill-imsejha fil-kawża fil-11 ta' Ottubru, 1996, li biha laqgħet għall-azzjoni attriċi billi qalet li la hi u lanqas żewġha ma kellhom iħallsu iżjed flus lill-kumpannija attriċi u dan billi dak li qegħda titlob b'din il-kawża – dwar qtugħ ta' blat u dwar il-ġarr tal-ħamrija – hu ogħla mir-rati li l-partijiet kienu ftehm u dwarhom meta l-istess kumpannija kienet tqabbdet minnhom biex jagħmlu x-xogħol;

Rat li l-imħarrek baqa' qatt ma ressaq kontestazzjoni għall-azzjoni attriċi;

Rat id-degriet tagħha (diversament presjeduta) tal-24 ta' Jannar, 1997, li bih ħatret lill-Perit Arkitett Frederick Doublet bħala perit tekniku biex ifittex u jirrelata dwar il-każ;

Rat id-degriet tagħha tat-2 ta' Marzu, 2004³, li bih u wara Nota ta' tagħrif li ressaq l-imsemmi perit tekniku fit-12 ta' Jannar, 2004, ħassret l-imsemmija ħatra u ordnatlu jrodd lura l-inkartament b'dak kollu li kien laħaq wettaq sa dak inhar;

Rat il-verbali tas-seduti u d-dokumenti mressqin mill-partijiet quddiem il-perit tekniku;

Rat id-degriet tagħha tad-29 ta' April, 2004, li bih iddikjarat magħluq l-istadju tal-ġbir tal-provi u ħalliet il-kawża għat-trattazzjoni tal-għeluq;

Rat in-Nota ta' rinunzja ta' patroċinju mressqa mill-avukat Mario DeMarco, difensur tal-imsejha fil-kawża, waqt is-

² Paġ. 12 tal-proċess

³ Paġ. 44 tal-proċess

Kopja Informali ta' Sentenza

smiġh tad-9 ta' Diċembru, 2004⁴, waqt liema smiġh l-istess avukat għarraf lill-Qorti li l-patroċinata tiegħu kienet ħalliet Malta;

Rat id-degriet tagħha tal-11 ta' Ottubru, 2005⁵, li bih ħalliet il-kawża *sine die*;

Rat id-degriet tagħha tat-18 ta' Ottubru, 2005, li bih u fuq talba tal-kumpannija attriċi b'rikors tagħha tat-13 ta' Ottubru, 2005, reġgħet qiegħdet il-kawża fuq il-listi għas-smiġh, wara li ntwera li kien twettaq il-proċess tal-ħatra ta' Kuraturi Deputati biex jidhru għall-assenti msejha fil-kawża;

Rat in-Nota ta' Eċċezzjonijiet imressqa fit-23 ta' Novembru, 2005, mill-Kuraturi Deputati li biha iddikjaraw li ma kienu jafu xejn dwar il-każ, iżda kienu jagħmlu tagħhom l-eċċezzjonijiet li l-imsejha fil-kawża kienet ressqet fil-bidu tal-kawża;

Semgħet it-trattazzjoni tal-avukati tal-partijiet;

Rat l-atti kollha tal-kawża;

Rat id-degriet tagħha tal-5 ta' Ottubru, 2006, li bih ħalliet il-kawża għas-sentenza;

Ikkunsidrat:

Illi din hija azzjoni għal ħlas ta' bilanċ ta' prezz ta' xogħol magħmul f'appalt. Il-kumpannija attriċi kienet tqabbdet mill-imħarrek u martu biex jagħmlu xogħol ta' tħammil, ġarr ta' ħamrija u titliġh ta' ħitan, bini ta' kamra u benefikati oħra f'post li l-miżżewġin Micallef kellhom fl-Imtaħleb;

Illi l-imsejha fil-kawża tgħid li m'hu dovut l-ebda ħlas ieħor. Tgħid li dak li qed jintalab fil-kawża hu ogħla minn dak li kien miftiehem u li hi u żewġha kienu ħallsu dak li kien minnhom dovut;

⁴ Paġ. 128 tal-proċess

⁵ Paġ. 132 tal-proċess

Illi l-imħarrek formalment qatt ma ressaq kontestazzjoni għall-azzjoni attriċi. Iżda jidher li, f'waħda mis-seduti quddiem il-perit tekniku, ta x-xhieda tiegħu daqslikieku ma kienx waqa' kontumaċi;

Illi mill-fatti li joħorġu mill-atti tal-kawża jirriżulta li bi ftehim li sar bil-fomm⁶ bejn l-imħarrek u rappreżentant tal-kumpannija attriċi, din tqabdet tagħmel xi xogħlijiet f'għid tal-imħarrek fl-inħawi tal-Imtaħleb. Jidher li l-biċċa l-kbira tax-xogħlijiet kienu ntemmu sa qabel Mejju tal-1993⁷, u l-prezz sħiħ tiegħu kien jitle' għal Lm 15,715. Saru ħlasijiet min-naħa tal-miżżewġin Micallef fl-ammont ta' Lm 14,000⁸, bl-aħħar wieħed isir f'Ġunju tal-1994. F'Ġunju u f'Novembru tal-1995 il-kumpannija attriċi bagħtet ittri uffiċjali lill-imħarrek u fi Frar tal-1996, infetħet din il-kawża;

Illi l-konsiderazzjonijiet legali marbuta mal-każ jidher li jduru kollha ma' kwestjoni ta' apprezzament ta' provi u liema verżjoni mressqa mill-partijiet imissha titwemmen aktar mill-oħra. Ma saret l-ebda kontestazzjoni dwar il-kwalita' tax-xogħol mogħti u lanqas dwar il-kejl⁹ (fejn dan kien jgħodd). Minn dak li joħroġ mill-eċċezzjonijiet tal-imsejħa fil-kawża, in-nuqqas ta' qbil hu fuq xi rati kif maħduma fil-kont mibgħut mill-kumpannija attriċi;

Illi l-imsejħa fil-kawża ssemmi nuqqas ta' qbil mal-kontijiet mibgħuta lilha u lil żewġha dwar żewġ partiti: l-ewwel partita hija dwar ir-rata tal-ħlas għall-qtugħ ta' blat (skavar), u t-tieni partita hija dik dwar il-prezz tal-ġarr tal-ħamrija. Minħabba li, kif ingħad, il-qofol tal-kwestjoni kollha hija waħda ta' kredibilita' ta' min jgħid li l-imsejħa fil-kawża ma kellhiex x'taqsam ma' dak li l-partijiet iddiskutew qabel sar l-appalt, għaliex il-ftehim sar bejn l-imħarrek u John Vella, għall-kumpannija attriċi¹⁰. Il-kumpannija attriċi tisħaq li, dwar xogħol ta' tqattigħ ta' blat, hija dejjem tagħti l-kwotazzjonijiet tagħha lill-klijenti skond il-kejl bil-jarda kuba¹¹. Hija ressqet bosta dokumenti

⁶ Xhieda tal-imħarrek 5.2.2001, f'paġ. 63 tal-proċess

⁷ Dokti "C" sa "H", f'paġġ. 89 – 94 tal-proċess

⁸ Dokti "P" sa "S", f'paġġ. 102 – 5 tal-proċess

⁹ *Ibid*, f'paġ. 64 tal-proċess

¹⁰ Xhieda ta' Joe Marquette 5.7.1997, f'paġ. 57 tal-proċess

¹¹ Ekwivalenti għal 0.765 m³

maħruġin dawk iż-żminijiet dwar kwotazzjonijiet jew kontijiet maħruġin lil klijenti oħrajn tagħha li juru li r-rata kienet tissemma bil-jarda kuba¹² Ir-rata applikabbli fi żmien l-appalt kienet bil-lira u ħamsin ċenteżmu kull jarda kuba. Dwar il-ġarr tal-ħamrija, ir-rata applikabbli kienet ta' għaxar liri kull vjaġġ¹³. Min-naħa tal-imħarrek, dan jisħaq li l-ftehim dwar it-tqattigħ tal-blatt kien bil-Lm 1.25 kull metru kubu, u li kien aċċetta li jħallas bil-Lm 1.50 kull metru kubu meta nstab blat aqwa minn dak li kien maħsub. Dwar din il-kwestjoni tal-blatt aktar iebes xehed ukoll John Vella, f'isem il-kumpannija attriċi, li, madankollu, saħaq li l-kumpannija attriċi xorta waħda ma bidlitx ir-rata applikabbli min dak li hija kienet ftiehmet mal-imħarrek sa minn qabel ma nbeda x-xogħol;

Illi fil-kamp ċivili, il-piż probatorju m'huwiex dak ta' provi lil hinn mid-dubju raġonevoli, u għalhekk huwa biżżejjed li wieħed jipprova l-każ tiegħu fuq dak li huwa raġonevolment plawsibbli. Iżda fejn ikun hemm verżjonijiet tal-partijiet li dijametrikament ma jaqblux, u li t-tnejn jistgħu jkunu plawsibbli, il-prinċipju għandu jkun li tkun favorita t-teżi tal-parti li kontra tagħha tkun saret l-allegazzjoni¹⁴. Ladarba min kellu l-obbligu li jipprova dak li jallega ma jseħħlux iwettaq dan, il-parti l-oħra m'għandhiex tbatli tali nuqqas. Min-naħa l-oħra, mhux kull konflitt ta' prova jew kontradizzjoni għandha twassal lil Qorti biex ma tasalx għal deċiżjoni jew li jkollha ddu fuq il-prinċipju li għadu kemm issemma. Dan għaliex, fil-qasam tal-azzjoni ċivili, l-kriterju li jwassal għall-konvinċiment tal-ġudikant għandu jkun li l-verżjoni tinstab li tkun waħda li l-Qorti tista' toqgħod fuqha u li tkun tirriżulta bis-saħħa ta' xi waħda mill-għodda proċedurali li l-liġi tippermetti fil-proċess probatorju¹⁵. Sakemm il-prova li tkun hija rilevanti għall-każ¹⁶, ma jagħmilx differenza jekk dik il-prova tiħux is-sura ta' xhieda bil-fomm jew ta' dokument li jixfhet dawl fuq l-aspett partikolari tal-każ¹⁷. Fit-twettiq ta' eżerċizzju

¹² Dokti "AD102" sa "AD120", f'paġġ. 113 sa 124 tal-proċess

¹³ Xhieda ta' John Vella 27.1.1998, f'paġġ. 59 – 61 tal-proċess

¹⁴ Ara, per eżempju, P.A. NC 28.4.2004 fil-kawża fl-ismijiet *Frank Giordmaina Medici et vs William Rizzo et*

¹⁵ App. Civ. 19.6.2006 fil-kawża fl-ismijiet *Emanuel Ċiantar vs David Curmi noe*

¹⁶ Art. 558 tal-Kap 12

¹⁷ App. Inf. 15.12.2003 fil-kawża fl-ismijiet *Vodafone Malta Limited vs Mark Vella*, u App. Civ. 12.1.2005 fil-kawża fl-ismijiet *Iris Dalmas vs Mons. Joseph Dalmas et*

bħal dak, il-Qorti hija marbuta biss li tagħti motivazzjoni kongruwa li tixhed ir-raġunijiet u l-kriterju tal-ħsieb li hija tkun ħaddmet biex tasal għall-fehmiet tagħha ta' ġudizzju fuq il-kwestjoni mressqa quddiemha¹⁸;

Illi meta wieħed iqis kulma joħroġ mill-atti tal-kawża, wieħed isib li jista' joqgħod fuq l-verżjoni tal-kumpannija attriċi ħafna aktar milli joqgħod fuq dik tal-imħarrek u martu. Fl-ewwel lok, dwar il-kriterju tar-rati tat-tqattigħ tal-blat, jirriżulta li saħansitra meta s-*surveyor* ikkalkola l-volum ta' blat maqtugħ, fassal pjanta u wasal għal kejl maħdum, mhux fuq kejl metriku, imma bil-piedi u l-pulzieri¹⁹. Fit-tieni lok, l-imħarrek innifsu jistqarr li huwa kien qabel ma' dik il-pjanta u ma' dak il-kejl²⁰, li ma jstax ikun li ma rax li hija maħduma fuq kejl bil-jardi kubi. Fit-tielet lok, il-kumpannija attriċi baqgħet kostanti fil-verżjoni tagħha tul iż-żmien kollu tal-kawża, u wriet li, f'dawk iż-żminijiet, hija kienet tikkwota u tiffattura x-xogħol ta' tqattigħ ta' blat fuq il-kejl f'jardi kubi. Fir-raba' lok, jirriżulta li, minkejja li l-kumpannija kienet ilha żmien tibgħat il-kontijiet tagħha lill-imħarrek u martu, dawn wettqu ħlasijiet akkont, u ma ressqux oġġezzjonijiet għalihom, ħlief meta baqa' dovut il-bilanċ li huwa l-mertu tal-kawża tal-lum. Fil-ħames lok, dwar il-prezz tal-ġarr tal-ħamrija, la l-imħarrek u lanqas martu ma taw raġuni tajba għaliex ir-rata pretiża mill-kumpannija attriċi m'hiġiex dik li fil-fatt sar qbil dwarha. Għall-kuntrarju, l-Qorti gabet provi dokumentali li juru wkoll dak il-prezz x'kien jikkompreni fih kemm bħala spejjeż u kif ukoll bħala qligħ għall-kumpannija²¹;

Illi dwar l-ammont mitlub, jirriżulta li s-somma msemmija tgħodd fiha l-imgħax miġmugħ sa April tal-1995. Huwa imgħax maħdum bir-rata tas-7% fuq il-bilanċ. Meta kien isir ħlas akkont, kien l-ewwel jinqata' l-imgħax miġmugħu u, miż-żejjed, jinqata' l-bilanċ mill-kapital. Dan huwa permess mil-liġi²², bħalma huwa wkoll permess li l-imgħax beda jgħaddi minn meta sar ix-xogħol, ladarba l-appalt

¹⁸ App. Inf. 9.1.2008 fil-kawża fl-ismijiet *Anthony Mifsud et vs Victor Calleja et*

¹⁹ Ara Dok "A" f'paġ. 87 tal-proċess

²⁰ Xhieda tiegħu fil-kontro-eżami, f'paġ. 64 tal-proċess

²¹ Ara d-Dok "T", f'paġ. 106 – 110 tal-proċess

²² Art. 1169(2) tal-Kap 16

kien wieħed ta' xorta kummerċjali²³. Dan ifisser, għalhekk, li safejn it-talba tal-kumpannija attriċi titlob il-kundanna għall-ħlas tal-imgħaxijiet sa minn dak inhar li twettqu x-xogħlijiet, dan m'għandux ikun il-każ minħabba li l-kumpannija attriċi diġa' qegħda tinkorpora dak l-imgħax fl-ammont mitlub fil-kawża. Naturalment, hija għandha jedd titlob l-imgħax li beda jingema' fuq is-somma mitluba b'seħħ minn Mejju tal-1995 sal-lum;

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi l-kawża billi:

Tilqa' l-ewwel talba attriċi u tikkundanna lil-imħarrek u lil martu msejha fil-kawża, flimkien u solidalment bejniethom, biex iħallsu lill-kumpannija attriċi s-somma ta' sitt elef sitt mija u tlieta u tmenin euro u erbgħin ċenteżmi (€ 6,683.40) rappreżentanti l-bilanċ minnhom dovut lill-istess kumpannija attriċi dwar xogħol appaltat lilhom konsenjat, flimkien mal-imgħax legali fuq l-imsemmija somma b'seħħ minn Mejju tal-1995 sal-jum tal-ħlas effettiv;

Tiċhad l-eċċezzjonijiet tal-imsejha fil-kawża billi ma jirriżultawx mistħoqqa fil-fatt u fid-dritt; u

Tikkundanna lill-imħarrek u lill-imsejha fil-kawża jħallsu **l-ispejjeż tal-kawża**, b'dan li d-drittijiet tal-kuraturi deputati għandhom jithallsu provviżorjament mill-kumpannija attriċi.

Moqrija

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----

²³ Art. 1141(1) tal-Kap 16